

Academisch jaar 2023-2024 | Semester IIa

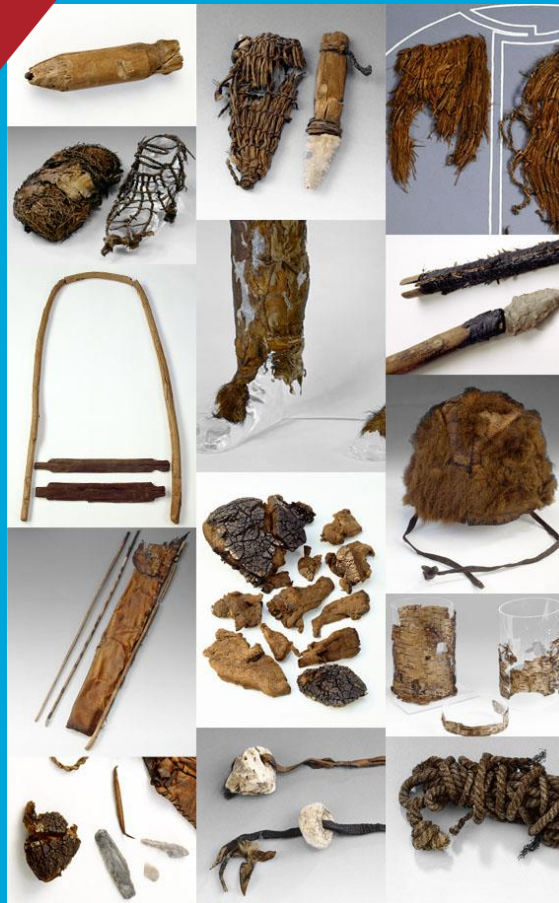
Studiehandleiding “Inleiding Materiaalkennis”

«Opleiding» Archeologie

«Studie fase» Propedeuse

«Vakcode» LPX022P05

Docent: Dr. A.J. Nijboer

1 / Type studieonderdeel, aantal ECTS-studiepunten en entree-eisen

- a. Major en minor/bijvak
- b. **Studiepunten:** 5 ECTS
- c. **Entree-eisen:** Toegelaten tot een universitaire studie

2 / Inhoud van het studieonderdeel

Tijdens het vak “Inleiding Materiaalkennis” worden de studenten ingewijd in het onderzoek naar een aantal belangrijke archeologische materiaalcategorieën (vuursteen, natuursteen, metaal, aardewerk, architectuur, organische resten etc.). Zij leren reflecteren op methoden om zelfstandig materiaalgroepen en artefacten te beschrijven en te analyseren. Het doel van deze inleiding is materiaalkennis in de meest brede betekenis, zowel van het artefact als archeologische cultuurdrager, als van het artefact in fysische zin. Dit vereist het verwerven van kennis over de samenhang tussen materiaalkennis en archeologie. Deze samenhang is kenmerkend voor een multidisciplinaire studierichting als archeologie.

Dit vak sluit aan op het vak “Inleiding Conservatie en Archeometrie” LPX023PO5 dat vooraf gaat aan dit college in semester Ib.

3 / Plaats van het studieonderdeel in het programma

Dit is het inleidende vak tijdens de propedeuse. Het heeft raakvlakken met de vakken ‘Veldwerk I’ en ‘Veldwerk II’ en wordt verdiept tijdens het vak in het 3de Bachelor jaar ‘Mens & Materiële Cultuur’. Verder wordt deze leerlijn vervolgd in het Ma- en ReMa-curriculum.

4 / Leeruitkomsten van het studieonderdeel

In dit studieonderdeel staat de ontwikkeling van de volgende competenties centraal, zoals opgenomen in het opleidingsprofiel (zie ook Bijlage 1):

1. Artefacten herkennen en beschrijven volgens de archeologische standaarden (1.1); beschikt over inzicht in de aard van artefacten en grondsporen en heeft kennis van archeologische standaards voor de documentatie, behandeling en conservatie van archeologische verschijnselen in het veld en het laboratorium
2. Gegevens te classificeren, beschrijven, catalogiseren en samenbrengen volgens de archeologische standaard (1.2); beschikt over kennis van standaards betreffende de classificatie, beschrijving en analyse van primaire archeologische gegevens
3. Informatie uit uiteenlopende bronnen samen te brengen (2.6): is in staat om primaire gegevens te classificeren, beschrijven en samenbrengen volgens archeologische standaards
4. Problemen en vragen te identificeren (3.1): is in staat tot kritische reflectie op de gevarieerde aard van archeologische informatie en de hierop gebaseerde kennis, en de bruikbaarheid ervan voor wetenschappelijke of maatschappelijke doeleinden te beoordelen.
5. Zich op heldere en goed gestructureerde manier schriftelijk te uiten volgens de wetenschappelijke standaard (4.3): is in staat zich op duidelijke wijze te uiten tegenover een niet-specialistisch publiek

-
6. Blijk te geven van een brede kennis van en een goed inzicht in de begrippen, methoden en resultaten op het terrein van materiaalkennis in de archeologie.

Dit alles overeenkomstig de aard van de propedeuse, inleidend.

5 / Onderwijsvorm(en) en leeractiviteiten

De deelnemers hebben na afloop kennis van de basale analysemethoden en classificatiesystemen voor een divers aantal archeologische materiaalcategorieën. Zij zijn na afronding in staat om voor individuele materiaalcategorieën de juiste analytische, bibliografische gereedschappen te kiezen, deze kritisch te evalueren en over eigen vondstdeterminaties evenwichtig en helder in schriftelijke en mondelinge vorm te rapporteren. Hierbij worden de studenten getraind in de beschrijving, het afbeelden en de analyse van verschillende materiaalgroepen. Verder worden ze geïntroduceerd in het tekenen van archeologische voorwerpen (vier tot vijf trainingen van 2 uur) en in 'Information literacy' door een digitale opdracht.

De onderwijsvorm bestaat uit hoorcolleges, instructies, practica, een digitale opdracht 'Information literacy' via UB (<https://libguides.rug.nl/ivo-en>) en presentaties. Voor een gedetailleerde beschrijving van de weken waarin dit vak wordt verzorgd, verwijs ik naar punt 10 van deze handleiding.

Toelichting op de werkcolleges

Werkcollege 1: De verschillende materiaalcategorieën komen aan bod door onderzoek per student naar een voorwerp uit de collectie van het GIA. De voorwerpen worden zo gekozen dat het merendeel van de materiaalcategorieën en perioden zijn vertegenwoordigd. Deze voorwerpen worden beschreven en geanalyseerd. Presentatie per voorwerp volgt op **14 en 15 December**.

Werkcolleges 2: Teken en beschrijven van archeologische voorwerpen: Bestudeer voor 14 februari: Aanschaf van de handleiding in boekvorm:

https://www.barkhuis.nl/product_info.php?products_id=263

Of

Open access:

https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/203831610/Handleiding_Archeologisch_Tekenen.pdf

Werkcollege 3: Het maken van een digitale opdracht 'Information literacy' van de UB. U dient 22 februari een literatuurlijst in over uw voorwerp; literatuur die beschikbaar is in de UB of online via netwerk RuG (10 uur). Deze opdracht is verplicht. Het niet maken van deze opdracht heeft gevolgen voor het eindcijfer; ik denk aan aftrek van een vol punt na vaststelling van het eindcijfer.

Zie voor deze digitale opdracht: <https://libguides.rug.nl/ivo-en>

Toelichting op het schriftelijke werkstuk:

De omvang van de tekst is ca. 1000 woorden, incl. catalogustekst van het voorwerp maar excl. figuren, figurenonderschriften, bibliografie, bijlagen etc. Voorafgaand aan de catalogus en tekst plaatst u de foto's van het voorwerp die u via Van Oortmerssen of Nijboer ontvangt.

De catalogustekst van het voorwerp omvat:

- Afmetingen; lengte, hoogte, breedte, dikte, omvang, diameter etc. indien van toepassing.
- Kleurbepaling met behulp van *Munsell soil colour chart*.
- Gewicht in gr. (vooral bij metalen)
- Wel of niet gerestaureerd; indien gerestaureerd volgt een korte omschrijving van de restauratie.
- Conditie van voorwerp.
- Datering.
- Korte, feitelijke omschrijving van het voorwerp zoals u die aantreft in andere, gepubliceerde catalogussen met vergelijkbare voorwerpen.
- Parallelen: verwijzingen naar door u in de literatuur gevonden voorwerpen die er identiek of bijna identiek uitzien. Minstens drie afbeeldingen van de door u gevonden parallellen worden toegevoegd aan de tekst.

Om het voorwerp zijn functie terug te geven als archeologische cultuurdrager en niet als losstaand ding, volgt hierna een beschrijving van minstens een gesloten context waarin een vergelijkbaar voorwerp werd aangetroffen, bijvoorbeeld een beschrijving van een graf, hut of heiligdom waarin een vergelijkbaar voorwerp is opgegraven. Leg deze context en het verband met het door u te bestuderen voorwerp uit in enkele zinnen. Bedenk tevens dat zo'n graf, hut of heiligdom deel uitmaakt van een groter geheel, zoals dorp, stad, grafveld etc. Geef ook dit grotere geheel aan. Indien mogelijk geeft u een verspreidingskaart van dit type voorwerp.

U leest in totaal minstens 280 pagina's die hun weerslag vinden in het schriftelijke werkstuk. Op *Brightspace* geef ik u minstens twee voorbeelden van een vergelijkbaar werkstuk dat een student inleverde in het verleden.

6 / Toetsing

a. Toetsvorm

De werkcolleges moeten met goed gevolg zijn afgelegd (zie onder 5). Dit blijkt uit de beoordeling van de presentaties, digitale opdracht 'Information literacy' en de tekeningen van voorwerpen die u aanlevert. Deze beoordeling geldt voor 20 % van het eindcijfer.

- Werkstuk van ca. 1000 woorden; Het werkstuk wordt becijferd en vertegenwoordigd 80 % van het eindcijfer.

Datum tentamen:

Donderdag 11 april voor 16.00 uur stuurt u de eindversie van uw werkstuk naar A.J.Nijboer@rug.nl. Aan te leveren in Microsoft Office Word. Voor 16.00 uur legt u die dag ook een gedrukte versie van deze tekst in het postvakje van Nijboer bij de ingang van Poststraat 6.

Bespreking resultaten tentamen op later moment in semester IIb, nader te bepalen.

Herkansing: Donderdag 27 juni. Voor 16.00 uur stuurt u de eindversie van uw werkstuk naar A.J.Nijboer@rug.nl. Aan te leveren in Microsoft Office Word. Voor 16.00 uur legt u die dag ook een gedrukte versie van deze tekst in het postvakje van Nijboer bij de ingang van Poststraat 6.

Bereikbaarheid docent: Na colleges, mondeling. Verder Dr. A.J. Nijboer
A.J.Nijboer@rug.nl 050-3636045

b. Toetsduur, tijdstip en plaats; deadlines en procedures; inzage en herkansing

Niet relevant; zie hierboven 6a.

c. Beoordelingscriteria

- 20% Werkcolleges, presentaties, digitale opdracht 'Information literacy' en tekening + beschrijving van het onderzochte voorwerp.

- 80% Beoordeling werkstuk van 1000 woorden over een artefact uit de collectie van het GIA; 1000 woorden excl. Bibliografie (zie hierboven).

Beoordelingscriteria schriftelijk werkstuk:

- Opbouw werkstuk: Afbeelding voorwerp; beschrijving; parallellen en datering.
- Op basis van parallellen (inclusief figuren van parallellen) en contexten waarin dit voorwerp is gevonden, volgt een tekst die beoordeeld wordt op correct taalgebruik, opbouw en argumentatie.
- Correcte bibliografie; omvang literatuurlijst.
- De originele tekening van uw voorwerp voegt u toe als appendix in de gedrukte versie van het werkstuk. Een gescande versie van uw tekening wordt toegevoegd in de digitale versie van uw werkstuk.
- De literatuur die Nijboer per voorwerp gaf aan het begin van dit vak moet worden geraadpleegd en gebruikt in het uiteindelijke werkstuk. U gebruikt minstens een relevant boek of publicatie uit de UB dat niet digitaal beschikbaar is.
- N.B. Zie beide voorbeeldwerkstukken op *Brightspace*.

d. Berekening (eind)cijfer(s)

Zie hierboven.

e. Voorwaarden voor deelname aan de toets(en)

f. Toetsvoorbeelden

Zie beide voorbeeldwerkstukken op *Brightspace*.

7 / Fraude en plagiaat

Bij fraude en plagiaat geldt hetgeen in de OER is bepaald (BA OER deel A, artikel 8.17. MA OER deel A, artikel 4.13).

Bij het vermoeden van fraude of plagiaat wordt altijd de examencommissie verwittigd.

8 / Berekening studielast

1. Contacturen: hoor- en werkcolleges; 50 uur inclusief voorbereiding en lezen van een deel van de verplichte literatuur en opdracht '*Information Literacy*': 2 ECTS
2. Schrijven werkstuk van ca. 1000 woorden over artefact uit de collectie + specifiek literatuuronderzoek over dit artefact met een omvang van ca. 280 pp. = 56 SBU: 3 ECTS

9 / Literatuur

In de volgende link staat de handleiding voor het tekenen van archeologische voorwerpen.

Aanschaf van de handleiding in boekvorm:

https://www.barkhuis.nl/product_info.php?products_id=263

Open acces:

https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/203831610/Handleiding_Archeologisch_Tekenen.pdf

Op <http://rug.academia.edu/AlbertNijboer>

het artikel

Grave goods from Sveta Lucija (Slovenia) in Groningen (the Netherlands) Contextualising old study collections

Palaeohistoria 61/62, 2019

Als wetenschappelijk voorbeeld met professionele tekeningen, beschrijvingen, catalogus, achtergrond collectie GIA, contextualiseren van materialen / artefacten, literatuurlijst etc.

Enkele relevante websites:

- <http://www.iccrom.org>
- <https://www.rmo.nl/collectie/collectiezoeker/>
- www.lcm.rug.nl

10 / Weekschema

Het weekschema is een soort handleiding om uw werkzaamheden voor dit vak te plannen. De docent zorgt dat de benodigde informatie beschikbaar komt opdat u zelf kunt plannen per week wanneer u de colleges raadpleegt, de aangeraden literatuur leest etc..

College 1: Woensdag 7 Februari van 11.00 tot 13.00 uur in Zaal A12 (Academiegebouw).
Inleiding Materiaalkennis; Uitdelen van de te bestuderen voorwerpen; Aanwijzingen literatuur.

College 2: Donderdag 8 Februari van 13.00 tot 15.00 uur in Zaal 1312.0012. Literatuur en parallel; Inleiding materiaalkennis.

Verdere Toelichting werkcolleges en zoeken naar parallellen. **Oefen met:**

<https://libguides.rug.nl/ivo-en> en de informatie die u gisteren heeft gekregen.

Oefening digitale opdracht 'Information literacy' van de UB.

U dient 22 februari om 13.00 uur geprint een literatuurlijst in over uw voorwerp bij uw docent; literatuur die beschikbaar is in de UB of online via netwerk RuG (Voor deze opdracht staat 10 uur studie). Digitale opdracht 'Information literacy' via UB

(<https://libguides.rug.nl/ivo-en>)

Voorbereiding: Log in op Academia.edu

Lees op <http://rug.academia.edu/AlbertNijboer>

Grave goods from Sveta Lucija (Slovenia) in Groningen (the Netherlands) Contextualising old study collections. *Palaeohistoria* 61/62, 2019.

U bereidt minstens een vraag voor naar aanleiding van dit artikel. Deze vragen worden besproken tijdens het college.

Tijdens het college wordt dit artikel gebruikt als toelichting en voorbeeld van professionele tekeningen, beschrijvingen, achtergrond collectie GIA, contextualiseren van materialen / artefacten, literatuurlijst etc. Het artikel dient als illustratie van een onderzoek naar archeologische voorwerpen als cultuurdrager. Uitgangspunt voor dit artikel was trouwens een voorwerp dat ik enkele jaren geleden gaf aan een BA1-studente om te bestuderen voor dit vak.

Ook beschikbaar via Brightspace / this course / Content / Course Orientation

College 3: Woensdag 14 Februari van 11.00 tot 13.00 uur in Zaal A12 (Academiegebouw).

Instructies Teken en door Siebe Boersma en Miriam Los-Weijns. Practicum.

Voorbereiding: Lees

https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/203831610/Handleiding_Archeologisch_Tekenen.pdf

College 4: Donderdag 15 Februari van 13.00 tot 15.00 uur in Zaal 1312.0012.

Eerste tekenles GIA voorwerp: instructies Teken en Beschrijven door Gert van Oortmerssen en Bert Nijboer. Practicum.

College 5: Woensdag 21 Februari van 11.00 tot 13.00 uur in Zaal A12 (Academiegebouw).

Instructies Teken en door Siebe Boersma en Miriam Los-Weijns. Practicum.

Voorbereiding: Lees

https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/203831610/Handleiding_Archeologisch_Tekenen.pdf

College 6: Donderdag 22 Februari van 13.00 tot 15.00 uur in Zaal 1312.0012.

Tweede en laatste tekenles GIA voorwerp: instructies Teken en Beschrijven door Gert van Oortmerssen en Bert Nijboer. Practicum.

Lever in:

Werkcollege 3: Het maken van een digitale opdracht 'Information literacy' van de UB. **U levert geprint op 22 Februari een literatuurlijst in bij Dr. A.J. Nijboer over de studie naar uw voorwerp**; literatuur die beschikbaar is in de UB of online via netwerk RuG (voor deze opdracht staat 10 uur studie). Deze opdracht is verplicht. Het niet maken van deze opdracht heeft gevolgen voor het eindcijfer; ik denk aan aftrek van een vol punt na vaststelling van het eindcijfer. Zie voor deze digitale opdracht: <https://libguides.rug.nl/ivo-en>

College 7: Woensdag 28 Februari van 11.00 tot 13.00 uur in Zaal A12 (Academiegebouw). Laatste tekenles; begeleiding door Siebe Boersma en Miriam Los-Weijns. Practicum Vastleggen en volledige registratie/documentatie van het door u te bestuderen voorwerp; Probeer schets / tekening te maken met aanduiding maten etc. Lever deze tekening in met uw eindverslag.

College 8: Donderdag 29 Februari van 13:00 tot 15:00 in zaal 1312. 0012
College: Inleiding materiaalkennis; individu, gemeenschap en netwerk.

Voorbereiding: Bespreking pp 13 – 59 uit: Caple, C. (2006). Objects: reluctant witnesses to the past. Routledge.
Ook beschikbaar via Brightspace / this course / Content
U bereidt minstens een vraag voor naar aanleiding van dit artikel. Deze vragen worden besproken tijdens het college.

College 9: Woensdag 6 maart van 11:00 tot 13:00, Zaal A12 Academiegebouw, Broerstraat 5. Presentaties per student over zijn / haar voorwerp; voortgang onderzoek met toelichting van minstens drie identieke of bijna identieke voorwerpen met afbeeldingen.
U geeft een presentatie van maximaal 5 minuten over het door u bestudeerde voorwerp. Ik raad u aan voor uzelf alvast een concepttekst op te stellen die de basis vormt van uw presentatie. In uw presentatie dienen minstens drie afbeeldingen opgenomen te worden van de door u gevonden parallellen + datering. Vooral het contextualiseren van het voorwerp is van belang.

College 10: Donderdag 7 maart van 13.00 tot 15.00 uur. Zaal 1312. 0012
Presentaties per student over zijn / haar voorwerp; voortgang onderzoek met toelichting van minstens drie identieke of bijna identieke voorwerpen met afbeeldingen.
U geeft een presentatie van maximaal 5 minuten over het door u bestudeerde voorwerp. Ik raad u aan voor uzelf alvast een concepttekst op te stellen die de basis vormt van uw presentatie. In uw presentatie dienen minstens drie afbeeldingen opgenomen te worden van

de door u gevonden parallellen + datering. Vooral het contextualiseren van het voorwerp is van belang.

College 11: Woensdag 13 Maart van 11:00 tot 13:00 uur; zaal A12 Academiegebouw
Resterende presentaties per student over zijn / haar voorwerp; voortgang onderzoek met toelichting van minstens drie identieke of bijna identieke voorwerpen met afbeeldingen. U geeft een presentatie van maximaal 5 minuten over het door u bestudeerde voorwerp. Ik raad u aan voor uzelf alvast een concepttekst op te stellen die de basis vormt van uw presentatie. In uw presentatie dienen minstens drie afbeeldingen opgenomen te worden van de door u gevonden parallellen + datering. Vooral het contextualiseren van het voorwerp is van belang.

College 12: Donderdag 14 Maart van 13:00 tot 15:00 uur; Zaal 1312. 0012.

College 13: Woensdag 20 Maart van 11:00 tot 13:00 uur; Zaal A12 Academiegebouw

College 14: Donderdag 21 Maart van 13:00 tot 15:00 uur; zaal 1312. 0012. Responsiecollege; Laatste gelegenheid om uw docent vragen te stellen voordat u uw eindwerkstuk inlevert op 11 april voor 17.00 uur.

Colleges 12 en 13 zijn nog niet ingevuld. Hierover wordt overlegd met collega's. Het is de bedoeling dat minstens de volgende onderwerpen aan bod komen:

- Eventueel uitloop individuele presentaties van 5 minuten.
- Spreekuur; individuele vragen over het door u te bestuderen voorwerp.
- Inleiding Vuursteen.

11 / Copyright

Respecteer het op studiemateriaal gevestigde auteursrecht.

Alle studiemateriaal is auteursrechtelijk beschermd. Het is studenten niet toegestaan om fotokopieën te maken van onderwijsmateriaal, toetsen en colleges die niet voor eigen studiedoeleinden bedoeld zijn. Onderwijsmateriaal mag ook niet in enig ander format verspreid worden. Opzettelijke schending van het auteursrecht wordt strafrechtelijk vervolgd. Bij schending van dit recht zal de Rijksuniversiteit Groningen passende maatregelen nemen.

Bijlage 1. Eindkwalificaties

Neem in deze bijlage de vastgestelde eindkwalificaties over uit de OER op de volgende internetpagina:
<http://www.rug.nl/let/organization/bestuur-afdelingen-en-medewerkers/bestuur-en-commissies/oeren/>

N.B.:

- Word-versies van de OER-en zullen begin augustus beschikbaar zijn.
- Volg de instructie over lettertype, -grootte en regelafstand op blz. 1 in de Toelichting bij de studiehandleiding.

1. Kennis en inzicht

Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en waarbij dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.

1.1 beschikt over inzicht in de aard van artefacten en grondsporen en heeft kennis van archeologische standaards voor de documentatie, behandeling en conservatie van archeologische verschijnselen in het veld en het laboratorium

1.2 beschikt over kennis van standaards betreffende de classificatie, beschrijving en analyse van primaire archeologische gegevens

2. Toepassen kennis en inzicht

Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.

2.6 is in staat om primaire gegevens te classificeren, beschrijven en samenbrengen volgens archeologische standaards

3. Oordeelsvorming

Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en te interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.

3.1 is in staat tot kritische reflectie op de gevarieerde aard van archeologische informatie en de hierop gebaseerde kennis, en de bruikbaarheid ervan voor wetenschappelijke of maatschappelijke doeleinden te beoordelen.

4. Communicatie

Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.

4.3 is in staat zich op heldere en goed gestructureerde manier schriftelijk te uiten tegenover een specialistisch publiek volgens de wetenschappelijke standaard